

ШЕВЧЕНКО Ольга Костянтинівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов природничих факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка; вул. Володимирська, 60, Київ, 01033, Україна; тел.: +38 0978922212; e-mail: o_shevchenko@rocketmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-5714-2902>

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕПЕРЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ «МОРЕ»
В АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ (НА МАТЕРІАЛІ ЗАГОЛОВКІВ «THE TIMES»),
ЯКІ МІСТЯТЬ КОМПОНЕНТ *SEA*)**

Анотація. У статті досліджується концепт МОРЕ, який є ключовим у мовній свідомості англійців, що яскраво відображено у мовній і концептуальній картинах світу. Цей факт знаходить втілення у мовній семантиці та комунікативній діяльності. **Актуальність** дослідження зумовлена необхідністю вивчення феномену моря як окремої, самостійної культурної галузі буття, без якої неможливо уявити перебіг історичного розвитку Великої Британії, а також виявлення та ідентифікації відповідних смислових компонентів, що формують концепт МОРЕ. Специфіка та семіотична наповненість концепту МОРЕ безпосередньо пов'язана з історичним і культурним досвідом народу, з особливостями географічного розташування (острівного проживання), а також з тими реаліями, які оточують представників цього народу.

Вивчення газетних заголовків у контексті морського фрагменту картини світу англійців стало **об'єктом** дослідження з тієї причини, що світ, природні об'єкти і явища входять в культурний світ британської лінгвоспільноти. Виявлення національної культурної специфіки мовної свідомості носіїв цієї культури пов'язано з вивченням змісту побутових уявлень про реальний світ. Море, яке є невід'ємною частиною британського ландшафту, завжди мало великий вплив на самосвідомість і мову цієї нації. **Метою** дослідження є виявлення специфіки функціонування лексеми *sea* в заголовках газети «The Times». **Предметом** нашого дослідження є вивчення структурних і семантичних характеристик, інформаційної рубрикації заголовків публікацій публіцистичного дискурсу, що входить до образного концепту МОРЕ. Робота проводиться в межах лінгвокультурологічного підходу, що є синтезом декількох **методів** дослідження, в тому числі концептуального аналізу, дефініційного аналізу та польового методу. Дослідження було проведено на матеріалі англійської мови. **Джерелом мовного матеріалу** послужили заголовки журнальних текстів британського періодичного видання «The Times» за період з 1 липня 2021 по 1 липня 2022 р.

Ключові слова: лінгвокультурологічне поле, концепт МОРЕ, газетний заголовок, «The Times», англійська мова.

Постановка проблеми. Питання взаємозв'язку мови та культури є одним з найбільш актуальних у сучасній лінгвістиці. Мова трактується як культурний код нації, за допомогою якого ми проникаємо у сучасну ментальність та пізнаємо світ [6]. Магістральними тенденціями в лінгвістиці в останні десятиліття стають лінгвокультурологічні дослідження, які базуються на усвідомленні неможливості обмежуватися лише вивченням ідеальної мовної системи, яка існує автономно.

Необхідною умовою проведення успішного лінгвокультурологічного аналізу художнього тексту є володіння лінгвокультурологічною компетенцією. Вона формується на підставі глибоких знань не тільки мови, а й концептів національної культури, фольклору, етнології, етнографії, міфології, символіки, національного способу життя, традицій, звичаїв, ритуалів, етикету [3]. Центральною категорією та ключовим поняттям лінгвокультурології є лінгвокультурний концепт — базова одиниця картини світу, в якій представлені цінності як окремої людини, так і суспільства в цілому. У мовній свідомості кожного народу існує певний набір ключових концептів, які можуть бути загальнолюдськими та, попри це, виявляти національно зумовлену специфіку.

Вода є однією з фундаментальних стихій світобудови: у міфології багатьох народів вода постає як початок і кінець усього сущого. Центральне місце у цій системі посідає образ-концепт МОРЕ, який наділяється величезною кількістю міфологічних, сакральних смислів.

Формулювання завдань. Наше дослідження присвячене лінгвокультурологічному аналізу одиниць, що становлять лінгвокультурологічне поле МОРЕ в сучасній англійській мові на матеріалі преси. У результаті проведеної суцільної вибірки ми дослідили 246 заголовків, які містять лексему *sea*. Газетні заголовки стали об'єктом нашого дослідження, оскільки на сучасному етапі розвитку суспільства значно зросла впливова сила ЗМІ, і за цих умов важливо викрити чинники, що дають змогу ЗМІ ефективно функціонувати в сучасній соціокультурній ситуації. Одним із таких чинників є заголовок — «кодіфікатор змісту статті, який репрезентує головну думку автора й тему матеріалу» [1]. Джерелом мовного матеріалу послуговували заголовки британського видання «The Times», яке впродовж більше 200 років залишається культурним простором для великої кількості актуальних тем.

Зв'язок із суміжними дослідженнями. За даними Oxford Advanced Learner's Dictionary [12], сучасна лексема *sea* має доволі розгалужену семантичну структуру, яка позначена такими денотативними семами: 1) *the salt water that covers most of the earth's surface and surrounds its continents and islands*; 2) *a large area of salt water that is part of an ocean or surrounded by land*; 3) *the movement of the waves of the sea*; 4) *a large amount of something that stretches over a wide area*. Отже, понятійну складову концепту *sea* утворюють такі ознаки: світовий океан (водна поверхня земної кулі); море як частина світового океану, яка може бути відокремлена сушею; морські хвилі; у переносному значенні *sea* — це безліч, величезна кількість чогось.

Треба відзначити, що для виконання прогностичної функції заголовків обов'язково має спиратися на спільні фонові пресупозиційні знання реципієнтів [2]. Слід відзначити, що мова сучасної британської преси є невичерпним джерелом морської лексики, і саме лексична наповненість газетних текстів доводить, що морська проблематика хвилює сучасне британське суспільство, і ще раз перекоонує, що лінгвокультурний концепт МОРЕ залишається значущим фактором у житті британської лінгвокультури. Море для англійців було та залишається сакральним локусом і осмислюється не як чуже, а як своє [5].

Виклад основного матеріалу. Суспільне сприйняття морської дійсності може бути проілюстроване великою кількістю топонімів із лексемою *sea*, в яких англійці самовизначають себе як острівну націю, пишавшись тим, що вони — провідна морська країна Європи.

У статті «*Leigh-on-Sea, Essex, is one of the best places to live in 2022*» [13, April 8, 2022] йдеться про туристичні принади Лі-он-Сі, який є районом міста Саутенд-он-Сі (*Southend-on-Sea*) на південному сході графства Есекс. Близкість до Лондона і транспортна доступність цього приморського міста є причиною того, що Саутенд-он-Сі став туристичним центром вихідного дня.

Містечко Бексхіл-он-Сі, розташоване у графстві Східний Суссекс на півдні Англії, щороку стає більш привабливим для інвестування у нерухомість, і цього річ пропозиція на ринку нерухомості зросла майже вдвічі порівняно з минулим роком: «*Bexhill-on-Sea tops property hotspot list as young blood moves in*» [13, January 31, 2022].

Ньюбіггін-бай-зе-Сі розташований на узбережжі Північного моря і раніше був важливим торговельним шляхом при транспортуванні зерна та вуглю, що видобувався в цьому регіоні. Сьогоднішнє місто віддає шану своєму історичному минулому і заохочує туристів незвичною архітектурою. Старовинні рибальські котеджі перетворені на сучасні готелі, в яких можна принагідно провести вихідні, а також можна придбати у власність: «*Where to buy property in Newbiggin-by-the-Sea, Northumberland*» [13, August 27, 2021].

В іншому приморському містечку Фрінтон-он-Сі заборонено продаж морозива на пляжі: «*Tourism-shy Frinton-on-Sea acts to freeze out ice-cream sellers*» [13, August 26, 2021]. Обмеження відпочинку закордоном, викликане Covid 19, спричинило зростання популярності місцевих курортів, які не були готові до туристичної навали. Щоб запобігти руйнуванню інфраструктури містечка, в якому навіть немає достатньої кількості місць для паркування, адміністрація вирішила піти шляхом заборони пляжної торгівлі, що, на їхню думку, має відлякати галасливих туристів, звиклих до розваг і непомірного споживання.

Лексема *sea* є складовою назви морів. Так, назва **North Sea** 41 раз згадувалась у заголовках «The Times», а інформація стосувалась переважно освоєння родовищ і видобутку нафти й газу у Північному морі. Тональність подачі інформації протягом року змінювалась: від обурення та закликів до збереження навколишнього середовища від руйнівного впливу видобутку природних копалин до зняття колишніх заборон і твердження про недопустимість залежності Великобританії від імпорту енергоносіїв. В останніх статтях уряду покладено першочергове завдання з розробки родовищ і нарощування внутрішнього видобутку природного газу в центральній частині Північного моря: «*Dilemma over new North Sea projects*» [13, August 31, 2021]; «*North Sea energy is more green than imports, activists are told*» [13, September 5, 2021]; «*Boris Johnson to support more North Sea drilling despite climate pledge*» [13, September 13, 2021]; «*New North Sea oil fields may go ahead if they cut imports*» [13, December 21, 2021]; «*New North Sea oilfield will only aid polluters, says climate group*» [13, February 2, 2022]; «*Putin sabre-rattling causes a seismic shift in views on North Sea energy*» [13, February 20, 2022]; «*Green light for North Sea projects*» [13, March 8, 2022]; «*North Sea oil revival gains support*» [13, March 13, 2022].

Назва **South China Sea** 12 разів зустрічалась на шпальтах «The Times». Тематика публікацій зосереджена на критиці військової присутності Китаю в Південно-Китайському морі та на правомірності заяв США про баражування стратегічних водних шляхів Південно-Китайського моря: «*Beijing accuses US of bullying in South China Sea row*» [13, August 24, 2021]; «*Nothing will stop us sailing in South China Sea, US warns China*» [13, September 9, 2021]; «*Beijing tells US to cease operations in South China Sea after submarine crash*» [13, October 20, 2021]; «*South China Sea islands: Beijing 'breaks pledge' on military bases*» [13, March 21, 2022]; «*US navy boosts presence in South China Sea with expeditionary base*» [13, March 23, 2022].

Назва **Black Sea** 11 разів зустрічалась у заголовках «The Times» протягом року. Перше згадування датоване березнем 2022. Усі статті присвячені російському військовому вторгненню в Україну, в них простежується історія військових дій країни-агресора: від підсилення російського флоту для здійснення військового вторгнення, запуску ракет по українських містах і блокування українських суден до потоплення флагманського корабля: «*Russia's Black Sea fleet reinforced for invasion of Ukraine*» [13, March 21, 2022]; «*Russia's Black Sea flagship sinks after 'direct hits'*» [13, April 15, 2022]; «*Russia humiliated as Ukraine celebrates destruction of Black Sea flagship*» [13, April 15, 2022]; «*Ukraine war: US spy plane on patrol in Black Sea before sinking of Russian flagship Moskva*» [13, April 20, 2022]; «*Russian submarines launch cruise missiles at Ukraine from Black Sea*» [13, April 22, 2022]; «*The West must break the Black Sea blockade*» [13, May 10, 2022]; «*Black Sea blockade in Russia-Ukraine war threatens world food supply*» [13, May 19, 2022].

Назви інших морів згадувались у заголовках «The Times» рідше: один-два рази:

- Арктичні води: «*Early Arctic sea freeze traps 18 ships in ice near Russia*» [13, November 22, 2021]. У середині листопада на поверхні моря Лаптевих та Східно-Сибірського моря утворилась крига товщиною близько 30 см, у якій виявились заблокованими 18 морських суден.
- Чорвоє море: «*A Red Sea cruise to Egypt and Jordan*» [13, March 27, 2022].
- Азовське море: «*War in Ukraine: Russian warships shell Mariupol from Sea of Azov*» [13, March 23, 2022]; «*Rare victory for Russia as Ukraine cut off from Sea of Azov*» [13, March 20, 2022].
- Тірренське море: «*Vodka cocktail, terraced lawns, umbrella pines and the twinkling Tyrrhenian Sea*» [13, April 23, 2022].
- Ірландське море: «*P&O ferry European Causeway escorted to port after losing power in Irish Sea*» [13, April 26, 2022].
- Каспійське море: «*Soviet vessel dubbed Caspian sea monster makes a comeback*» [13, January 19, 2022].
- Балтійське море: «*Sailors in Baltic Sea crash 'may not have been drunk by UK standards'*» [13, December 15, 2021]; «*Two crew from British ship detained after collision in Baltic Sea*» [13, December 14, 2021].
- Кельтське море: «*Crown Estate floats plans for Celtic Sea wind farms*» [13, November 11, 2021].

Лексема *sea* входить також до складу інших власних назв:

- кораблів та круїзних лайнерів: «*Seabourn Ovation cruise: it's like an elegant private yacht*» [13, December 2, 2021]; «*My Shirley Valentine moment: a six-night Caribbean cruise on board Wonder of the Seas*» [13, April 21, 2022]; «*Biggest cruise liner Wonder of the Seas sets sail*» [13, March 5, 2022];
- акваріумів: «*Olive ridley turtle that lost flipper flown 5,000 miles to new home at Sea Life Loch Lomond*» [13, April 5, 2022];
- тематичних парків: «*Sea World orca dies of mystery illness*» [13, August 21, 2021];
- музеїв: «*'Museum under the sea' invites divers to explore Gallipoli wrecks*» [13, October 6, 2021].

На дні протоки Дарданелли відкрито музей для дайверів, де можна оглянути залишки британських і французьких кораблів, які затонули тут під час битви при за Галліполі;

• пісень: «*Sea Shanty hijacked in salute to invaders*» [13, April 21, 2022]. Відома пісня британського фолк виконавця *Sea Shanty* була використана росіянами задля пропаганди війни. Вони створили плагіат, поклавши на відому мелодію пропагандистський текст, який возвеличує дії російського загарбника;

• театральних постановок: Королівський Шекспірівський театр (The Royal Shakespeare Company (RSC)) разом із найбільшою у світі круїзною компанією-оператором трансатлантичних маршрутів океанічних лайнерів «Кьюнард Лайн» об'єдналися для проведення театральної постановки п'єс В. Шекспіра на борту лайнера під час морських подорожей: «*RSC teams up with Cunard for Shakespeare-at-sea cruises*» [13, January 12, 2022]. Перша постановка драматичного твору В. Шекспіра у відкритому морі відбулась у 1607 році на борту корабля «Червоний дракон». Капітан корабля був палким поціновувачем творчості великого драматурга і переконав свою команду поставити трагедію «Гамлет» під час морського переходу. Відтоді вшанування великого письменника традиційно відзначається постановкою його творів не лише на театральних підмостках, а й під час морських подорожей;

• підприємств: «*Smell of success for Seafield sewage farm open day*». Сіфілд — найбільше в Шотландії підприємство з очищення стічних вод, яке наразі перебуває у фокусі уваги преси: сморід, який розповсюджується навколо підприємства, викликає обурення місцевих мешканців. У назві статті іронічно обігрується бюрократичне затягування модернізації підприємства, яке нарешті може відбутися, і на зміну смороду мешканці відчують запах змін — «smell of success»;

• fashion брендів: «*Staycation habits are perfect fit for Seasalt*» [13, December 13, 2021]; «*Seasalt seeks backer as it sets its sights over the sea*» [13, January 5, 2022]. Seasalt — виробник модного одягу із Корнуєла, який протягом чотирьох десятиліть залишається лідером продажів масмаркету Великої Британії.

Таблиця 1

Частотність використання власних назв із лексичною одиницею SEA

№	Тип власної назви	Кількість вживань	
		В абсолютних числах	%
1	Пелагоніми	73	82,9
2	Ойконіми	4	4,5
3	Ергоніми	8	9
4	Корабоніми	3	3,4
	Разом	88	100

Особливості географічного розташування, біологічні умови проживання, реалії острівного життя — все це вплинуло на англійську мову, і, перш за все, проявилось в її лексичному складі. Так, в англійській мові існує велика кількість деривативів із лексемою *sea*. Найчастотнішим дериватом із компонентом *sea* на шпальтах «The Times» стала лексема *seaside*, яка 19 разів уживалась у заголовках статей протягом року. У цих статтях, здебільшого, йдеться про коливання цін на нерухомість у привабливих приморських містечках, адже в Британії завжди був високий попит на будиночки з видом на море: «*Co Clare house prices 2022 — seaside setting draws buyers*» [13, January 16, 2022]; «*The 6 seaside towns everyone's going to be talking about this summer*» [13, June 22, 2022]; «*Win a luxury seaside break in Scotland at Marine North Berwick*» [13, June 20, 2022]; «*Property in seaside towns ride the wave of buyers*» [13, April 16, 2022]; «*The rise of the seaside sauna — and the other trends to know*» [13, March 13, 2022]; «*The best up-and-coming seaside towns to invest in*» [13, August 20, 2021]; «*Folkestone: the Kent seaside town undergoing an arty renaissance*» [13, August 22, 2021].

Лексема *seafood* налічує удвічі менше слововживань — лише 8. Так, давно відійшло в минуле традиційне ірландське меню, коли п'ятниця вважалась рибним днем. Згідно з останніми дослідженнями, ірландці посідають третє місце в Європейському Союзі за рівнем споживання морепродуктів: «*Fish on Fridays? Any day will do for seafood-loving Irish*» [13, September 11, 2021]; «*Louth is your oyster: Where to visit and the best places to enjoy fresh seafood in the Irish foodie haven*» [13, September 5, 2021]. В іншій статті йдеться про Шотландію, яка постачає «найкращі морепродукти на планеті», а також про шотландські ресторани, в яких морепродукти готують за унікальними рецептами: «*Shuck, Glasgow review — celebration of Scottish seafood is fresh, sophisticated and cunning*» [13, April 16, 2022]. Морепродукти — популярні інгредієнти в багатьох традиційних стравах у Великій Британії. «The Times» публікує статті, в яких провідні кухарі країни пропонують власні рецепти приготування страв із морепродуктів: «*Mitch Tonks' easy seafood recipes*» [13, February 19, 2022]; «*Seafood and cauliflower pie recipe*» [13, December 14, 2021].

Лексема *sea* входить також до складу назв морських тварин, як от *seabass* — морський окунь: «*Salmon or seabass? What is the healthiest fish?*» [13, March 26, 2022].

Коли йдеться про кулінарні уподобання, морська капуста — *seaweed* — є невід'ємним інгредієнтом улюблених страв британців, які навіть створили фестиваль *Seaweed Festival*: «*Seaweed festival takes over isle, and a single malt sale for ballet*» [13, August 28, 2021]; «*Rebrand seaweed as a vegetable to show how tasty it is, says UN adviser*» [13, June 1, 2022]; «*Seaweed diet cuts the gas from*

cattle» [13, November 9, 2021]; «*Long Island seaweed grower gives nature a helping hand*» [13, June 14, 2022].

Іншим частотним дериватом є «морське дно» — **seabed** (7 слововживань). Головними хедлайнерами «The Times» цього року стали новини про розвідку нафтових родовищ на дні Північного моря: «*Trawling releases millions of tonnes of seabed carbon*» [13, October 30, 2021]. Також читачів сповістили про знахідку на дні Середземного моря, коли після років пошукових робіт був знайдений бомбардувальник часів Другої Світової війни: «*Rare RAF Martin Baltimore bomber found intact on Italian sea bed*» [13, June 29, 2022]. Ще одна підводна знахідка 2022 року — трищоглова баркентина «Ендьюранс», яка взяла участь в Імперській трансантарктичній експедиції 1915 року. Через 107 років затонуле судно «Ендьюранс», нині оголошене історичною пам'яткою, було знайдене на глибині 3 008 метрів у гарному стані: «*Expedition set out to search the seabed two miles under the ship's last known location*» [13, January 5, 2022]. Більш сучасна рятувальна подія — підняття літака F-35, який у листопаді впав у Південно-Китайському морі: «*HMS Queen Elizabeth: Sunken F-35 jet is raised from seabed*» [13, December 7, 2021]. Декілька статей присвячені проблемі оренди морського дна. Адже усе морське дно навколо Великобританії до 12 морських миль (кордон територіального моря) є власністю Корони, і підприємці, які володіють морськими рибними фермами у прибережних водах, повинні орендувати морське дно. Фермери містечка Салмон вимагають від уряду реінвестування грошей, які надходять від оренди дна, у доступне житло в рибальських містечках Шотландії: «*Salmon farmers angle for seabed rent to be used to help make rural housing affordable*» [13, June 28, 2022]. Оренда морського дна є предметом спекуляцій у Великій Британії. В одній із статей висвітлюється розслідування міжнародного корупційного скандалу, пов'язаного з хабарництвом: «*Wind farm deals sell seabed on the cheap*» [13, January 21, 2022].

Наступні деривативи налічували по 3 або 2 слововживання:

- **seagulls**: «*Help! My neighbour's seagulls are destroying my windows*» [13, July 4, 2022]; «*Seagulls can be smart when the chips are down*» [13, November 30, 2021]; «*Venice hotels hand out water pistols to keep thieving seagulls at bay*» [13, March 23, 2022];

- **seasickness**: «*Confessions of a cruise-ship singer: boredom, seasickness and games of 'wink orgasm'*» [13, June 28, 2022]; «*Migrations review — slaves, seasickness and space combine in ambitious opera*» [13, June 30, 2022];

- **seafarers**: «*Balearic bites — from seafarers' cafés to Michelin-starred dining*» [13, April 26, 2022]; «*Millionaire residents fight 'Magaluf' development on Sandbanks seafarers*» [13, January 19, 2022];

- **seafaring**: «*Sweden's sea-faring fighters are poised to bring new strength to Nato*» [13, May 15, 2022]; «*Moral compass solves seafaring mystery after 53 years*» [13, May 11, 2022];

- **seagrass**: «*Australian seagrass meadow is largest living plant and 4,500 years old*» [13, June 1, 2022]; «*Seagrass beds need special protection in maritime bill, Coastwatch says*» [13, August 30, 2021].

Решта деривативів налічували по одному слововживанню:

- **seaplane**: «*Island-hopping in the Bahamas — by seaplane*» [13, February 5, 2022];

- **seaworthy**: «*Navigating the seas in overloaded and less than seaworthy vessels is extremely dangerous*» [13, January 26, 2022];

- — **seaboard**: «*Sentiments will play to the strengths of businesses along the western seaboard*» [13, December 26, 2021];

- — **seamanship**: «*Murray said the aim was to teach locals practical skills such as navigation, seamanship, piloting, first aid and powerboating*» [13, May 29, 2022];

- — **seaborne**: «*Steady rise in world seaborne trade volumes and population*» [13, September 1, 2021].

- Доволі поширеною лексичною формою в газетних заголовках «The Times» були словосполучення:

- **sea level**: «*Flood risk in biggest cities, including Edinburgh and Glasgow, as sea levels rise*» [13, November 14, 2021]; «*Sea levels rising twice as fast as 1990s*» [13, October 31, 2021]; «*Maldives' new floating city fends off the threat of rising sea levels*» [13, June 21, 2022]; «*Rising sea levels threaten 200,000 UK homes*» [13, June 15, 2022]; «*Netherlands in danger as sea level rises faster than forecast*» [13, October 28, 2021];

- **sea link**: «*Driverless cars key to Northern Ireland sea link, says Alister Jack*» [13, April 5, 2022];

- **sea waste**: «*Flip-flops turned plastic sea waste to objects of beauty*» [13, February 26, 2022];

- **sea lord**: «*Second sea lord's parting shot to 'risk-averse' Royal Navy*» [13, January 13, 2022];

- **threat at sea**: «*Admiral Sir Tony Radakin warns of Russian threat at sea*» [13, January 7, 2022];

- **sea bridge**: «*White dolphins prosper around world's longest sea bridge*» [13, October 14, 2021];

- **sea trials**: «*MV HebrideanIsles's return scuppered after it fails sea trials*» [13, September 16, 2021].

Значний корпус словосполучень позначають морських мешканців:

- **sea bird**: «*Sea birds killed by oil*» [13, May 14, 2022]; «*Toxic algae may be killing seabirds washed up on shore*» [13, October 12, 2021]; «*Thousand seabirds dying from hunger has scientists stumped*» [13, September 29, 2021];

- sea eagles: «*Angus MacNeil in row with Chris Packham over call to cull sea eagles*» [13, April 13, 2022]; «*Death of sea eagle with avian flu is concerning, says wildlife service*» [13, November 13, 2021]; «*Rare sea eagles may have been illegally killed, police fear*» [13, February 10, 2022]; «*First live UK footage of wild sea eagles hatching in Cairngorms*» [13, April 10, 2022];
- sea turtle: «*Hunting ban brings green sea turtles of the Seychelles back from the brink*» (March 10, 2022); «*Rare Kemp's ridley sea turtle washes up on Welsh beach*» [13, December 1, 2021];
- sea dragon: «*Leafy sea dragons: South Australia's most camouflaged creature?*» [13, February 13, 2022]; «*Ichthyosaur 'sea dragon' fossil found at Rutland Water*» [13, January 10, 2022];
- sea cow: «*Why am I an investor? So I can go visit the sea cows*» [13, January 15, 2022];
- sea monster: «*Sea monsters? More like turtle nonsense*» [13, May 4, 2022];
- sea urchin: «*Take sea urchins off the menu, Italians told*» [13, January 1, 2022];
- sea creature: «*Study sounds out the effect of noisier oceans on sea creatures*» [13, April 29, 2022].

Як ефектні мовні засоби у газетних заголовках широко використовують фразеологічні звороти. Це пояснюється тим, що переважна частина фразеологічного корпусу має експресивно-стилістичну конотацію. У ролі заголовків спостерігаємо прислів'я, приказки, крилаті слова, афоризми. Заголовок — типова позиція для фразеологічної одиниці, оскільки на початку тексту фразеологічна одиниця допомагає проективно задати оцінку подальшого матеріалу, зацікавити читача, спрямувати його увагу [4].

У проаналізованих газетних статтях відзначаємо високу частоту вживання фразеологічних одиниць, які формують лінгвокультурологічне поле концепту МОРЕ, що свідчить про його актуальність і значущість для англійців.

Ідіома *sail through rough / choppy sea* означає «переживати складні часи»: «*Admiral set to ride out choppy seas*» [13, January 6, 2022]; «*Barclays sails choppy seas after Jes Staley exit*» [13, November 7, 2021]; «*Plain sailing for broker in rough seas*» [13, September 1, 2021]. У статті «*The 25 best hotels by the British seaside*» [13, July 1, 2022] інтер'єр готелю описується у принагідних тонах, де номери пофарбовані у колір морської солі: «*Bedrooms come in sea-salt colours...*». Розпатлана зачіска порівнюється із волоссям після пірнання у море: «*How to revive post-sea hair*» [13, June 20, 2022]. Ідіома *get sea legs* описує уміння іти по палубі під час морської хвороби і означає здатність пристосовуватись до нової ситуації: «*Dubliners get sea legs with a little help from Google*» [13, May 29, 2022]. Червоні чорнила традиційно використовувались у бухгалтерії для позначення падіння ціни, боргу; і коли акції страхової компанії Hiscox and Beazley різко впали, «The Times» повідомили про це у статті метафорично описуючи ситуацію як *in a sea of red*: «*Lloyd's of London insurers Hiscox and Beazley buoyant in a sea of red*» [13, May 10, 2022]. Ідіома *all at sea* описує ситуацію невизначеності або небезпеки. Цей вислів походить з часів, коли навігаційні прилади були недосконалими і відходили від берега на відстань, коли берег зникав із поля зору, було вкрай небезпечно. Тому будь-хто, опинившись у відкритому морі — *at sea* — був у небезпеці. Ця ідіома збереглась у сучасній англійській мові: «*'Wally of the week' Raab is all at sea and he isn't waving, he's drowning*» [13, August 27, 2021]; «*The Odyssey by Lara Williams review — the millennial life, all at sea*» [13, April 22, 2022].

У досліджуваних нами заголовках широко використовують поширені і загальноновживані метафори, які базуються на співставленні моря з об'ємом або простором. Так, позначаючи велику кількість чогось, англійці використовують метафоричний перенос *a sea of something*: «*Ferries can't float on a sea of cheap promises*» [13, March 15, 2022]; «*The Times view on No 10's sea of scandals: Boris Johnson in Peril*» [13, January 24, 2022]; «*Children can triumph over a sea of troubles*» [13, March 1, 2022].

Мері Фітцджеральд у своїй статті описує Марсель як місто, що належить тим, хто не боїться відкритого моря. Міфологема *open sea* виступає образом неприборканої стихії: «*Postcard from Marseilles: The city is as hard to tame as the open sea*» [13, December 12, 2021]. Різка зміне курсу, поведінки тощо порівнюють із мінливістю моря — *sea-change*: «*There are times, perhaps once every 30 years, when there is a sea-change in politics*» [13, December 19, 2021]; «*Part diary, part travelogue, it is a sea-change from her first book, written in what Liptrot describes as more experimental*» [13, February 27, 2022].

Таблиця 2

Частотність використання словоформ з лексичною одиницею SEA

№	Тип словоформи	Кількість вживань	
		В абсолютних числах	%
1	Деривативи	59	57,1
2	Словосполучення	24	24,4
3	Фразеологічні одиниці	9	9,1
4	Метафори	6	6,1
	Разом	98	100

Висновки. Газетний заголовок стає джерелом вивчення сучасного життя британців. Газета відображає цілісний образ національної мовної картини світу. Насиченість англійської газетної мови морською лексикою, дослідження сфер діяльності людей, що безпосередньо пов'язані з морем, а також їхнє особистісне ставлення до моря дало змогу дослідити лінгвокультурологічне поле концепту MORE. Елементи поля розглядаємо як засоби відображення англійської національно-специфічної моделі морського простору в мові, їх семантика виступає як спосіб уявлення знань, що співвідносяться з об'єктами і явищами у свідомості представників лінгвокультурної спільності. Результати дослідження лексичних одиниць, пов'язаних із морською тематикою, переконливо доводять, що досліджуваний фрагмент морської картини світу посідає особливе місце в культурній свідомості британців.

Аналіз матеріалу, відбраного методом суцільної вибірки з газетних контекстів, дозволив дійти висновку про те, що досліджуваний концепт MORE розширює свої межі за допомогою ідіом, деривативів і словосполучень. Цей факт свідчить про емоційну та комунікативну значущість морської картини світу для сучасних британців. У газетному тексті висвітлено особливості національної свідомості, національні пріоритети, закріплені на вербальному рівні.

Подальше лінгвокультурологічне дослідження морського фрагменту картини світу дасть змогу більш докладно вивчити особливості функціонування лексичних одиниць, етимологічно пов'язаних із морем, у сучасних газетних текстах не лише на прикладі англійської мовної картини світу, а й національних мовних картин світу інших англомовних країн (США, Австралії тощо). Це слугуватиме всебічному вивченню англомовної морської картини світу загалом.

Література

1. Ануфрієва Н. Структурно-семантична специфіка газетних заголовків. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. Одеса, 2019. № 38. Т. 3. С. 7–9.
2. Мала Ю. Газетний заголовок як засіб експресивізації в політичному дискурсі. *Вісник Донецького національного університету. Серія Б : Гуманітарні науки*. Вінниця, 2015. № 1–2. С. 155–159.
3. Мацько Л. Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту. *Культура слова*. Київ, 2011. Вип. 75. С. 56–66.
4. Оніщенко Ю. О. Роль заголовка-фразеологізму в газетно-публіцистичному дискурсі (на матеріалі турецьких і українських видань). *Учёные записки ТНУ им. В. И. Вернадского. Филология. Социальные коммуникации*. 2014. Т. 27 (66). № 3. С. 131–135. URL : <https://sn-philol.cfuv.ru/wp-content/uploads/2016/12/019onischenko.pdf>
5. Савченко О. Етнокультурні особливості семантики паремії з компонентом MORE/SEA. *Молодий вчений*. 2017. № 43. С. 228–233.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
7. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago : Chicago University Press, 2003. 191 p.
8. Mentz S. Toward a Blue Cultural Studies: The Sea, Maritime Culture, and Early Modern English Literature. *Literature Compass*. 2009. № 6. P. 997–1013. URL : <https://stevementz.com/wp-content/uploads/2012/07/Toward-a-Blue-Cultural-Studies.pdf>
9. Ville S. Britain as a maritime civilization: economy, culture and place in the making of a seafaring nation. *Ocean Discourse*. 2017. № 6. P. 241–268. URL : <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=4185&context=lhapapers/>

10. New World Encyclopedia. URL : <http://www.newworldencyclopedia.org/>
11. OED — Online Etymology Dictionary. 2017. URL : <http://www.etymonline.com/>
12. OALD — Oxford Advanced Learner's Dictionary. Oxford: Oxford University Press, 2020. 1773 p.
13. The Times : newspaper. URL : <https://www.thetimes.co.uk/>
14. Wikipedia. URL : <http://en.wikipedia.org/wiki/>

References

1. Anufrieva, N. (2019), “Structural and semantic peculiarities of newspaper headlines”, *International Humanitarian University Herald. Philology* [“Strukturno-semantychna spetsyfika hazetnykh zaholovkiv”, *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho Humanitarnoho universitetu. Filolohiya*], Odesa, Vol. 38, part 3, pp. 7–9.
2. Mala, J. (2015), “Newspaper headline as a means of expressiveness in political discourse”, *Bulletin of Donetsk National University, Series B, The Humanities* [“Hazetnyi zaholovok yak zasib ekspresyvizatsii v politychnomu diskursi”, *Visnyk Donets'koho natsionalnoho universytetu, Seriya B : Humanitarni nauky*], Vinnitsya, No. 1–2, pp. 155–159.
3. Matsko, L. (2011), “Linguocultural analysis of the artistic text”, *Word Culture* [“Linhvokulturolohichnyi analiz khudozhnyoho tekstu”, *Kultura slova*], Kyiv, Issue, 75, pp. 56–66.
4. Onishchenko, Yu. O. (2014), “The role of the phraseological headline in the newspaper publicistic discourse”, *Scientific notes of Taurida National V. I. Vernadsky University, series Philology. Social Communications* [“Rol' zaholovka frazeolohizmu v hazetno-publitsystychnomu dyskursi”, *Uchenyye zapiski TNU im. V. I. Vernadskogo, Filologiya, Sotsialnye komunikatsii*], Vol. 27 (66), No. 3, pp. 131–135, available at : <https://sn-philol.cfuv.ru/wp-content/uploads/2016/12/019onischenko.pdf>
5. Savchenko, O. (2017), “Ethnic and cultural peculiarities of the semantics of paronyms with the SEA component”, *Young Scientist* [“Etnokulturni osoblyvosti semantyky paremiy z komponentom MORE/SEA”, *Molodyi vchenyi*], Volume 43, pp. 228–233.
6. Selivanova, O. (2008), *Modern linguistics : tendencies and problems* [Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми], Dovkillya-K Publishing House, Poltava, 712 p.

7. Lakoff, G., Johnson, M. (2003), *Metaphors we live by*, Chicago University Press, Chicago, 191 p.
 8. Mentz, S. (2009), "Toward a Blue Cultural Studies: The Sea, Maritime Culture, and Early Modern English Literature", *Literature Compass*, No. 6, pp. 997–1013, available at : <https://stevementz.com/wp-content/uploads/2012/07/Toward-a-Blue-Cultural-Studies.pdf/>
 9. Ville, S. (2017), "Britain as a maritime civilization : economy, culture and place in the making of a seafaring nation", *Ocean Discourse*, No. 6, pp. 241–268, available at : <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=4185&context=lhapapers/>
- ***
10. *New World Encyclopedia*, available at : <http://www.newworldencyclopedia.org/>
 11. OED — *Online Etymology Dictionary* (2017), available at : <http://www.etymonline.com/>
 12. OALD — *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2020), Oxford University Press, Oxford, 1773 p.
 13. *The Times* : newspaper, available at : <https://www.thetimes.co.uk/>
 14. *Wikipedia*, available at : <http://en.wikipedia.org/wiki/>

Olha K. SHEVCHENKO,

Candidate of Philological sciences (Ph.D.), Associate professor of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine; 60, Volodymyrska st., Kyiv, 01033, Ukraine; tel.: +38 0978922212; e-mail: o_shevchenko@rocketmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-5714-2902>

**LINGUOCULTURAL FEATURES OF THE CONCEPT *SEA* IN THE ENGLISH-SPEAKING PRESS
(BASED ON THE MATERIAL OF «THE TIMES» HEADLINES)**

Summary. The sea, in all its scope and variety of denotative sphere, is one of the most important factors in the geopolitical location of Great Britain. The image-concept of the SEA is key in the linguistic consciousness of English people, which is objectivized in linguistic and conceptual pictures of the world. This fact is reflected in linguistic semantics and communicative activity. The **relevance** of our research is due to the need to study the phenomenon of the sea as a separate, independent cultural sphere of existence, without which it is impossible to imagine the course of the historical development of Great Britain, as well as to identify the relevant semantic components that form the concept of SEA. The specificity and semiotic richness of the concept of SEA is directly related to the historical and cultural experience of British people, to the peculiarities of the geographical location — living on the island, and to the realities that surround the representatives of this nationality.

The study of the marine fragment of the world picture of the British became the **object** of this research for the reason that the world, natural objects and phenomena are part of the cultural world of the British linguistic community. The identification of the national cultural specificity of the linguistic consciousness of the speakers of this culture is related to the study of the content of everyday ideas about the real world. The sea, which is an integral part of the British landscape, has always had a great influence on the identity and language of this nation. The **purpose** of the research is to identify the specifics of the functioning of the lexeme "sea" within the framework of the linguistic-cultural concept of SEA and its comprehensive description based on the material of newspaper headlines. The **subject** of the research is the studying of structural and semantic characteristics, information rubrication of the titles in the newspaper discourse, which is part of the concept of SEA. The work is carried out within the framework of the theory of the linguistic and cultural approach, which is a synthesis of several research **methods**, including conceptual analysis, definitional analysis, and the field method. The research was conducted on the **material** of the English language. The source of language material was the headlines of magazine texts of the British periodical "The Times" for the period from July 1, 2021 to July 1, 2022.

Key words: linguistic and cultural field, SEA concept, newspaper headline, The Times, the English language.

Статтю отримано 30.09.2023 р.